

Misbrugspolitik

for Ishøj og Vallensbæk Kommuner

2014 – 2018

Kære medborgere,

Rusmidler er noget, de fleste kender til i dag. Om det er et glas rødvin til aftensmaden eller en øl fredag aften, så har langt størstedelen af den danske befolkning i et eller andet omfang brugt rusmidler. Særligt alkohol er ofte en del af sociale arrangementer i Danmark, og det indgår for manges vedkommende som en naturlig del af en festlig aften.

Euforiserende stoffer som bl.a. hash, kokain og amfetamin bliver ligeledes mere og mere kendte blandt den almene befolkning. Især unge eksperimenterer med rusmidler, eksempelvis når de går i byen. For de flestes vedkommende forbliver brugen af euforiserende stoffer på et lavt niveau, men desværre er der også nogle, unge som voksne, hvor forbruget af rusmidler tager overhånd, så de ikke længere kan styre det. Når dette sker, er det vigtigt, at de får hjælp inden forbruget udvikler sig til et regulært misbrug, og den unge eller voksne kommer så langt ud, at det kan være svært for vedkommende at komme tilbage på rette spor.

Hensigten med denne misbrugspolitik er derfor at sætte misbrug af rusmidler på dagsordenen blandt borgere og personale i Ishøj og Vallensbæk Kommuner. Med denne politik skabes de overordnede rammer og visioner for misbrugsområdet, og misbrugspolitikken er retningsgivende for, hvordan forskellige fagligheder i Ishøj og Vallensbæk Kommuner arbejder sammen om at forebygge misbrug og hjælpe borgere, der har udviklet et misbrug.

Det er vigtigt med et stærkt tværfagligt samarbejde, hvor vi udnytter hinandens kompetencer, hvis vi skal tilbyde vores borgere de bedste løsninger. Misbrugspolitikken er derfor udarbejdet af en tværfaglig arbejdsgruppe og politikken bygger på den nyeste viden inden for misbrugsområdet.

Ole Bjørstorp
Borgmester i Ishøj Kommune

Henrik Rasmussen
Borgmester i Vallensbæk Kommune

Indhold

Vision.....	4
Værdigrundlag	4
Formål med misbrugspolitikken	5
Misbrugspolitik og ikke rusmiddelpolitik.....	5
Hvem er målgruppen for denne politik?	5
Fokusområder	6
Hvad er misbrug?	7
Hvordan kan Ishøj og Vallensbæk Kommuner hjælpe?	7
De 4 fokusområder.....	8
Forankring af misbrugsindsatsen	13
Opfølgning på politikken	14

Vision

Denne misbrugspolitik har tre overordnede visioner for misbrugsområdet i Ishøj og Vallensbæk Kommuner:

- *at sætte misbrug af rusmidler på dagsordenen*: Misbrug er et tabubelagt emne, og vi ønsker med denne politik at bryde tabuet, så flere ønsker at søge hjælp og vejledning, hvad end de er misbrugere eller pårørende.
- *at kommunerne kan tilbyde misbrugsbehandling lokalt*: Med udgangspunkt i princippet om ”det nære sundhedsvæsen”, skal flere tilbud tilpasses den enkelte målgruppe og forankres i borgernes nærmiljø.
- *at gøre vejen til misbrugsbehandling kort og tydelig*: Alle som har, er berørte af eller arbejder med misbrugsproblematikker skal hurtigt kunne finde frem til, hvor og hvordan de kan få den hjælp, de har behov for.

Værdigrundlag

Ishøj og Vallensbæk Kommune har udvalgt følgende 4 værdier, som skal være udgangspunktet for samarbejdet mellem kommune, borger og pårørende på misbrugsområdet:

- **Åbenhed** fordi, det er vigtigt, at vi alle er med til at tale om misbrugsproblemer og følgevirkningerne deraf. En væsentlig del af indsatsen med misbrugsproblemer er oplysning omkring de skadelige følgevirkninger af misbrug af rusmidler. Dette gælder både de fysiske og psykiske påvirkninger, samt konsekvenserne for ens familie og netværk.
- **Gensidig respekt**, misbrugsproblemer kan ramme og berøre os alle. Derfor er det vigtigt, at borgere, som kæmper med misbrugsproblemer, bliver behandlet med respekt og ligeværd.
- **Professionalisme**, borgeren skal møde ansatte, der er klædt på til at løfte opgaven, hvad end der er tale om forebyggelse eller behandling af misbrug.
- **Klare rammer for arbejdet** er helt nødvendige, hvis vi skal lykkes med vores indsatser på misbrugsområdet. Det er vigtigt, at det er klart for både borgere og medarbejdere i de to kommuner, hvor og hvordan det er muligt at få hjælp til misbrugsproblemer. Klare linjer forkorter vejen til behandling, og gør det derved muligt at skride ind tidligere, hvilket øger chancen for succes.

Formål med misbrugspolitikken

I Ishøj og Vallensbæk Kommuner har vi, som i landets øvrige kommuner en udfordring med, at forbruget af alkohol og hash er stigende (SST, publ. Alkohol, 2012). Undersøgelser viser, at det samlede alkoholforbrug er højest i grupper med høj indtægt og uddannelse, og at euforiserende stoffer i de senere år er blevet lettere tilgængeligt og oftere brugt, især blandt de unge. Ca. 10 % af befolkningen bruger rusmidler på en måde, som medfører øget risiko for sygdom og skade, uden at dette kan defineres som misbrug eller afhængighed, og omkring 140.000 danskere har et reelt misbrug. De udfordringer der følger med et liv i misbrug, kan påvirke både familieliv, arbejdsliv, selvværdet, økonomien mm. Alle konsekvenser, som har stor betydning for personens fremtid, og som gør det nødvendigt med en individuel, tværfaglig og helhedsorienteret indsats (SST, Forebyggelsespakken alkohol, 2013). Med til dette hører desuden, at der er en sammenhæng mellem psykiske lidelser og brugen af rusmidler. Flere borgere er således dobbeltdiagnostiserede med både misbrug og en psykisk lidelse, hvilket tydeligt viser behovet for en koordineret og tværfaglig indsats (Sundhedsstyrelsen 2013). Derfor er det også nødvendigt, at kommunerne har en misbrugspolitik, som udstikker de overordnede retningslinjer for misbrugsindsatsen, som gælder for alle tilbud, på tværs af fagcentre, i de to kommuner.

Misbrugspolitik og ikke rusmiddelpolitik

Vi har valgt at kalde denne politik for en misbrugspolitik og ikke en rusmiddelpolitik, da politikken handler specifikt om forebyggelse og behandling af misbrug. En rusmiddelpolitik ser vi derimod som en politik, der sætter rammerne for brug af rusmidler eksempelvis på en skole, en arbejdsplads eller lignende. Denne politik er således rettet til borgere i Ishøj og Vallensbæk Kommuner, som har et misbrug eller overforbrug af rusmidler, til deres pårørende samt til ansatte i kommunerne, som arbejder inden for misbrugsområdet eller med forebyggelse af misbrug.

Hvem er målgruppen for denne politik?

Målgruppen for denne politik er følgende 3 grupper:

- Alle borgere i Ishøj og Vallensbæk Kommuner som har haft et misbrug, har et misbrug eller er i risiko for at udvikle et overforbrug af alkohol eller ulovlige rusmidler.
- Pårørende til borgere i ovenstående gruppe.
- Alle ansatte i Ishøj og Vallensbæk Kommuner, som arbejder med misbrugsrelaterede problemstillinger. Dette indbefatter både forebyggelse, behandling og indsats for tidligere misbrugere.

Fokusområder

I forbindelse med denne misbrugspolitik har Ishøj og Vallensbæk Kommuner udvalgt fire konkrete fokusområder, som omdrejningspunkter for misbrugsindsatsen i de to kommuner:

Det forebyggende arbejde: Målrettet forebyggende arbejde og tidlig indsats, som hindrer så mange som muligt i at blive fanget i afhængighed af alkohol eller andre rusmidler

Det tværfaglige samarbejde: Borgere med behov for hjælp skal opleve, at kommunernes tilbud er dækkende og attraktive, og matcher deres individuelle behov for rådgivning og behandling, således at ingen borger, uanset tyngden af problemerne, oplever at blive ladet i stikken.

Kompetenceudvikling og vidensdeling: Nøglepersoner i forebyggelse og behandling skal løbende opkvalificeres og have kendskab til den nyeste viden og metoder på misbrugsområdet samt til relevante tilbud i de to kommuner.

Individuelle behandlingsforløb og god overgang til et liv uden misbrug: Alle borgere er forskellige, også dem som har et misbrug. Derfor er det vigtigt, at Ishøj og Vallensbæk Kommuner tilbyder individuelt tilrettelagte behandlingsforløb både under misbruget og efter misbrugets ophør.

De 4 fokusområder uddybes senere i politikken.

Hvad er misbrug?

Misbrug vil sige et vedvarende, skadeligt forbrug af (psykoaktive) stoffer som tobak, alkohol, hash, kokain, heroin m.fl. Psykoaktive stoffer er midler, der ændrer ens sindstilstand. Skaderne kan både være fysiske (fx lungesygdomme), psykiske (dårlig hukommelse, depressioner) og sociale (fx fravær fra skole, dårlig økonomi, tab af arbejde eller uddannelse, krise i familien og frafald i ens netværk) (Sundhedsstyrelsen).

Misbrug kommer ikke fra den ene dag til den anden, men udvikles over et stykke tid, hvor personen bruger et eller flere af de psykoaktive stoffer oftere og oftere og i større og større mængder – til trods for uheldige situationer og omgivelsernes protester. Ofte er den eneste, der ikke kan se, der er tale om misbrug, misbrugeren selv.

Hvordan kan Ishøj og Vallensbæk Kommuner hjælpe?

Loven

Ishøj Kommune yder behandling for stofmisbrug efter Servicelovens § 101 og behandling for alkoholmisbrug efter Sundhedslovens § 141 til borgere i Ishøj og Vallensbæk Kommuner. I begge paragraffer fremgår det, at kommunen er forpligtet til at iværksætte en behandling senest 14 dage efter borgerens henvendelse.

Vallensbæk Kommune tilbyder desuden åben og anonym rådgivning til borgere med alkoholmisbrug.

Ishøj og Vallensbæk Kommuner har flere forskellige tilbud, som kan hjælpe borgere der kæmper med afhængighed af alkohol- eller stoffer. Der er både tilbud rettet mod unge borgere, ældre borgere og borgernes pårørende. Tilbuddene kan både være forebyggende, behandlende og hjælp efter misbrugets ophør.

De 4 fokusområder

1. Forebyggende indsats

Flertalsmisforståelser

En af udfordringerne på misbrugsområdet er, at unge ofte har et helt forkert billede af, hvor udbredt brugen af rusmidler er. Det er sådanne 'flertalsmisforståelser', som påvirker de unges rusmiddelforbrug negativt. Flertalsmisforståelser handler om, at de unge tror, at de fleste har prøvet at eksempelvis ryge hash, stjæle, være fulde osv., selvom dette ikke er tilfældet (Center for rusmiddelforskning 2013). Det er vigtigt at arbejde med disse flertalsmisforståelser, da erfaringen peger på, at det har en stor effekt. De unge vil gerne passe ind blandt deres jævnaldrene, og de følger derfor ofte flertallet.

Forældres holdning

Ligeledes peger flere undersøgelser på, at forældres forhold til brug af rusmidler har en effekt på, hvilket forhold deres børn kommer til at have til rusmidler. Unge hvis forældre drikker mere end Sundhedsstyrelsens anbefalinger har næsten 50 % større risiko for at udvikle et misbrug (SST: forebyggelsespakken alkohol). Ligeledes ser vi, at de unge som ikke har fået sat grænser for deres indtag af alkohol, ofte drikker mere, når de bliver ældre, end deres jævnaldrende (Rudersdal Kommune, forsøg i 8 kommuner med social pejling).

Debutalder

Et andet vigtigt fokusområde i det forebyggende arbejde er at hæve debutalderen for de unges brug af rusmidler. Undersøgelser peger på, at når unge mellem 15 – 18 år indtager hash eller alkohol mere end 2 gange om ugen, så stiger deres skolefravær markant, og deres koncentration forværrer kraftigt (Center for rusmiddelforskning 2013). Det kan således hurtigt få alvorlige konsekvenser for de unges fremtidsmuligheder, når de begynder at have et jævnlige forbrug af rusmidler i en ung alder.

Derfor har Ishøj og Vallensbæk Kommuner valgt at starte med at forebygge misbrug allerede i folkeskolen, da det vigtigste er at forebygge problemet, inden det opstår. Gennem brug af forskellige spil, lege og opgaver udfordres både elevernes og deres forældres holdninger til, og vaner

omkring, brug af rusmidler. Det er gennem dette arbejde, at kommunerne forebygger, at de unge udvikler problemer med misbrug senere hen i livet. Ishøj og Vallensbæk kommuner er blandt landets 8 førende kommuner til arbejdet med flertalsmisforståelser.

Hvad er formålet med indsatsen:

Formålet med indsatsen er at hæve de unges debutalder i forhold til brug af rusmidler, begrænse deres fremtidige forbrug og forebygge, at de unge udvikler et misbrug.

2. Tværfagligt samarbejde

Misbrugsområdet er kendetegnet ved, at flere forskellige fagcentre arbejder med problemstillinger, som relaterer sig til misbrugsområdet, uden at indsatserne nødvendigvis er koordineret. Der mangler derfor viden om, hvad hinanden kan, og hvilke tilbud der eksisterer.

Fælles mål

Hvis vi effektivt skal forebygge og afhjælpe problemer med misbrug, så er det derfor en nødvendig forudsætning, at vi anerkender, at misbrug er en tværfaglig problemstilling. Et misbrug hænger ofte tæt sammen med økonomiske, sociale eller psykologiske problemstillinger, og misbruget er således ofte et symptom på dette. Eksempelvis er det en udfordring, at flere borgere med misbrug også har en psykisk lidelse, hvilket der kommer mere og mere fokus på (Sundhedsstyrelsen 2013). Gennem kendskab til hinandens kompetencer skal vi derfor væk fra silotænkningen og arbejde tværfagligt i stedet, hvis vi vil gøre en forskel (Rambøll: Nedbrydning af silotænkningen 2013). Dette vil samtidig kræve både politisk og ledelsesmæssigt fokus, hvis samarbejdet skal lykkes.

De første skridt til at bryde silotænkningen er allerede trådt. Introduktionen af førtidspensionsreformen betyder, at Ishøj og Vallensbæk Kommuner nu iværksætter tværfagligt koordinerede indsatser til vores svageste borgere. Ligeledes arbejdes der tværfagligt, når kommunerne arbejder for at forebygge udviklingen af misbrug eller kriminalitet blandt udsatte børn og unge. Det tværfaglige samarbejde er således allerede godt i gang og skal udbredes til flere områder.

Tværfaglig indsats

Misbrugspolitikken er udarbejdet af en tværfaglig arbejdsgruppe, på tværs af de to kommuner, med medarbejdere inden for blandt andet sundhed, beskæftigelse, social- og misbrugsområdet, kriminalitetsforebyggelse, børn- og unge samt skoleområdet og SSP samarbejdet. I arbejdsgruppen er der bred enighed om, at vi skal fortsætte de tværfaglige drøftelser, at drøftelserne i gruppen har været nyttige, og at der er behov for, at vi udarbejder et katalog over de tilbud, vi har på området. Ligeledes er der behov for årlige netværksmøder og workshops til vidensdeling.

Hvad er formålet med indsatsen:

At sikre bedre og mere effektiv handling på misbrugsområdet ved at benytte hinandens kompetencer og yde en koordineret og helhedsorienteret indsats.

3. Kompetenceudvikling, samarbejde og vidensdeling

I forlængelse af vores fokus på at udvikle den tværfaglige indsats, er det også vigtigt at sørge for, at kommunerne har de rette kompetencer, og at kompetencerne bliver udnyttet.

Nøglepersoner

Ishøj og Vallensbæk Kommuner arbejder derfor for at styrke kompetencerne, samarbejdet og vidensdelingen på misbrugsområdet. Kommunerne vil udvælge en række nøglepersoner, som bl.a. skal deltage på en årlig workshop, som har fokus på misbrug. Tanken med nøglepersonerne er, at de skal vidensdele og sparre med hinanden, så vi får løftet samarbejdet og kompetenceniveauet. Ligeledes skal netværket af nøglepersoner være med til at overskueliggøre, hvilke tilbud der er i de 2 kommuner samt være med til at formalisere arbejdsgangene på området.

Frontpersonale

Herudover vil en del af frontpersonalet på social og sundhedsområdet deltage i kurser, arrangeret af Sundhedsstyrelsen, vedrørende håndtering af misbrug. Frontpersonalet møder borgerne, og de skal derfor være i stand til at genkende tegn på misbrug og hjælpe borgeren, hvis vedkommende ønsker det.

Hvad er formål med indsatsen:

Vi skal blive bedre til at identificere misbrugsproblemer og udnytte hinandens kompetencer, så vi kan tilbyde hurtigere og bedre indsatser til borgerne.

4. Individuelle behandlingsforløb og god overgang til et liv uden misbrug

Ishøj og Vallensbæk Kommuner samarbejder med en række aktører for at tilbyde borgerne netop det forløb, de har behov for. Samtidig arbejder vi for at forbedre de eksisterende tilbud samt at oprette nye tilbud, så kvaliteten i behandlingen bliver bedre. Vi sikrer, at den enkelte borger får den bedst mulige behandling, som er tilpasset borgerens unikke problemstillinger.

Opfølgende indsats

Ud over at tilbyde individuelt tilrettelagte behandlingsforløb er det også vigtigt at have fokus på behandlingstilbud efter misbrugets ophør, som eksempelvis kan have fokus på borgerens almene sundhed. Det kan være rygestopkursus, kostvejledning, hjælp i forbindelse med vægttab, diabetes eller KOL. Denne indsats er vigtig for at sikre, at borgeren fortsætter den positive udvikling og har mulighed for at leve det liv, vedkommende ønsker. Ligeledes er det vigtigt, at borgeren får støtte og vejledning undervejs og efter sin behandling.

En anden vigtig del af indsatsen efter misbrugets ophør er at støtte borgeren i at vende tilbage til uddannelse eller arbejde, når de er ude af deres misbrug. Dette kan bl.a. ske via tilknytning af en mentor eller andre tiltag, så borgeren arbejder hen imod at blive så selvforsørgende som muligt.

Formål:

Et behandlingsforløb, som tager udgangspunkt i borgerens unikke problemstillinger, giver borgeren de bedste muligheder for at komme ud af sit misbrug. Ligeledes er fokus på den gode overgang til livet efter misbruget vigtig, hvis borgeren skal tilbage til en normal og velfungerende tilværelse.

Forankring af misbrugsindsatsen

Behandlingsforløb

Indsatsen for borgere med et misbrug er placeret hos Borger- og Socialservice i Ishøj Kommune, hvor der sidder et misbrugsteam med socialfaglig baggrund. Det er misbrugsteamet, som visiterer borgere til behandling for deres misbrug. Alle Ishøj og Vallensbæk borgere, uanset alder, kan få hjælp til at komme ud af deres misbrug ved at henvende sig hos Borger- og Socialservice i Ishøj kommune på 43 57 75 75 og bede om en samtale med misbrugsteamet.

Misbrugsbehandling

Selve behandlingen af misbrug ligger aktuelt hos vores eksterne samarbejdspartnere, men vi arbejder målrettet på også at oprette lokale tilbud i de 2 kommuner. Visitationen til tilbuddene foregår som udgangspunkt hos Borger- og Socialservice i Ishøj Kommune, men borgerne kan i visse tilfælde også selv henvende sig til vores samarbejdspartnere og få behandling. Herudover tilbyder Ishøj Kommune råd og vejledning i forhold til behandling af både stof- og alkoholmisbrug for borgere i de 2 kommuner. Vallensbæk Kommune tilbyder, som et forsøg, råd og vejledning om behandling af alkoholmisbrug i deres Center for Sundhed og Forebyggelse.

Forebyggende og opfølgende indsatser

Flere forskellige fagcentre er en del af det forebyggende og opfølgende arbejde på misbrugsområdet. Det forebyggende arbejde på misbrugsområdet ligger hos de instanser, som har kontakt til kommunernes unge borgere. Det gælder bl.a. SSP samarbejdet, Familiecenteret, sundhedsplejen, gadeplansmedarbejdere samt skolelærere, pædagoger o.lign., som alle møder de unge i deres hverdag og kan arbejde med deres holdninger til brug af rusmidler. I forhold til de opfølgende indsatser er Ishøj Kommunes udgående og opsøgende personale en vigtig aktør, da de kommer i hjemmet hos nogle af de borgere, som kæmper med et misbrug. Lige så vigtigt er Sundhedscenteret i Ishøj og Center for Sundhed og Forebyggelse i Vallensbæk, som begge arbejder med oplysning omkring alkohol og stoffer samt med de sundhedsfaglige problemstillinger, der indtræder efter misbruget. Sideløbende med disse indsatser er også Jobcenteret i Vallensbæk en vigtig aktør, da de skal arbejde på at få borgeren i uddannelse eller tilbage til arbejdsmarkedet, så de på sigt kan blive uafhængige af hjælp fra det offentlige.

Indsatserne går derved på tværs af fagcentre.

Opfølgning på politikken

For at gøre misbrugspolitikken mere praksisnær udarbejdes i 2014 en handleplan til politikken, som beskriver de konkrete tiltag og indsatser, som Ishøj og Vallensbæk Kommuner arbejder med på misbrugsområdet. Handleplanen vil være et dynamisk dokument, som afspejler indsatserne på området fra 2014 – 2018.